

LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät

Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Lakimies Riikka Rosendahl
Sähköposti: kirjaamo@kkv.fi ja riikka.rosendahl@kkv.fi

Helsinki 4.6.2015

Asia: Lausuntopyyntö, digitaalisen liiketoiminnan esteet ja lainsäädännölliset kehittämistarpeet (Dnro KKV/652/03.02/2015)

Kiitämme kilpailu- ja kuluttajavirastoa mahdollisuudesta lausua asiassa. Lausuntomme painottuu tekijänoikeuksiin, koska luovan alan liiketoiminta pitkälti perustuu niihin digitaalisilla sisämarkkinoilla. Jäsenjärjestömme menevät omissa lausunnoissaan tarkemmin omien alojensa yksityiskohtiin ja niiltä osin viittaamme niihin. Lausumme osaltamme seuraavaa:

Yleistä: Tekijänoikeuden merkitys luoville aloille

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta on lausunnossaan (TuVL 3/2014 vp — HE 131/2014 vp) arvioinut luovien alojen merkitystä Suomen työllisyydelle, BKT:lle ja vahvan tekijänoikeussuojan merkitystä luoville aloille.

Valiokunnan lausunnossa kerrotaan, että EU:n tilastojen mukaan tekijänoikeusalat työllistävät 4,3 % Suomen työvoimasta (toiseksi eniten EU:ssa) ja tuovat 4,8 % BKT:stamme (EU:n kolmanneksi suurin). Kulttuuri- ja viihdealan työpaikkamäärä on kasvanut Tilastokeskuksen mukaan 20,1 % vuodesta 2007.

Valiokunta kirjoittaa: ”Toimivat sisältömarkkinat edellyttävät kysynnän ja tarjonnan lisäksi vahvaa omistusoikeutta henkiseen omaisuuteen. Tekijänoikeuden tulee suojata tekijöiden, taiteilijoiden ja luovan alan yritysten oikeudet suhteessa teosten käyttäjiin.”

Immateriaalioikeuksia koskeva sääntely

Aineellinen sääntely. Tällä hetkellä ei ole nähtävissä tarvetta kasvattaa tekijänoikeutta koskevaa aineellisen puolen sääntelyä. Tekijänoikeutta koskevia direktiivejä on annettu tähän mennessä yhdeksän kappaletta.

Markkinoiden toimivuuteen ei ole käytännön tarvetta puuttua. Kaksi tunnetuinta digitaalisen musiikin suoratoistopalvelua ovat eurooppalaisia - ruotsalainen Spotify ja ranskalai-

nen Deezer – joka kertoo että lisensointi nykyaikaisiin digitaalisiin palveluihin lisensointi toimii EU-alueella.

EU:n ei tule myöskään tehdä säännöksiä, jotka rajoittaisivat digitaalisten palveluntarjoajien ja oikeudenhaltijoiden sopimus- ja kilpöailuvapautta niin, että palvelujen pitäisi kattaa koko EU-alue.

Kielellisten ja alueellisten markkinoiden olemassaolo EU-alueella on tosiasia. Palveluntarjoajilla pitää olla oikeus itse päättää, miten laajalle alueelle he haluavat ostaa tarvitsemansa oikeudet.

Lisäksi palveluilla on erilaisia ansaintalogiikoita. Osa on mainosrahoitteisia, osa perustuu kuluttajien käyttömaksuihin jne. Jo tämä vaikuttaa siihen, miten laajoja oikeuksia palvelun kannattaa ostaa.

- Jos palvelun tulot perustuvat asiakkaiden maksamiin käyttömaksuihin, sen voi olla perusteltua hankkia oikeudet koko EU-alueelle.

- Jos taas palvelu on mainosrahoitteinen, sen ei kannata ostaa sisältöjen oikeuksia laajemmalle alueelle kuin, mille se myy mainontaa. Jos mainostajina esimerkiksi toimivat suomalaiset kaupat ja palvelun kielenä on suomi, oikeuksia ei kannata ostaa koko EU-alueelle.

Vaikka EU-alueella tulee voida perustaa rajat ylittäviä verkkopalveluja, EU ei saa luoda säätelyä, joka haittaa muunlaisten perustamista. Tulee olla sopimusvapaus, jonka pohjalta oikeuksia voi ostaa ja myydä myös rajatulle alueelle.

Oikeuksien täytäntöönpano. Oikeuksien täytäntöönpanon ja turvaamisen osalta on toisin. Tulisi ensinnäkin lisätä markkinoilla toimivien palveluntarjoajien omaa oikeudellista vastuuta ja roolia sisältömarkkinoilla tapahtuvaa laittoman sisällön jakelua kohtaan.

Tekijänoikeuksien täytäntöönpanon osalta alan toimijat – niin oikeudenhaltijat, internetoperaattorit kuin laillisten palveluiden tarjoajat – eivät ole sisämarkkinoilla yhdenvertaisessa asemassa. Suomen on osaltaan vaikutettava siihen, että komissio varmistaa, että kaikki jäsenmaat implementoivat tekijänoikeudet tietoyhteiskunnassa direktiivin 8(3) artiklan välittömästi.

Osa EU:n jäsenmaista ei ole vielä implementoinut kyseistä artiklaa kunnolla tai ollenkaan. EU-lainsäädännön on mahdollistettava se, että yhdessä jäsenmaassa annettu kieltomääräys voidaan panna täytäntöön myös muissa jäsenmaissa. Tällä hetkellä oikeudenhaltijoiden on aloitettava oikeusprosessi alusta jokaisessa maassa samaakin palvelua vastaan, kunkin jäsenmaan kansallisten lakien mukaan. Prosessit ovat pitkiä ja oikeudenkäyntikulut moninkertaistuvat, mikä ei ole tehokasta täytäntöönpanoa.

Kansallisesti kieltomääräyksistä säädetään TekijäL 60§:ssä. Selvänkin piraattipalvelun osalta estomääräyksen hakeminen ja saaminen on monimutkainen ja hidas prosessi. Kansallisesti on tältä osin varmistettava, ettei luoda lainsäädännöllisiä tai – tulkinnallisia esteitä asioista sopimiselle. Suomessa tulisi ottaa mallia Tanskasta, jossa oikeudenhaltijoiden ja internetoperaattoreiden 09/2014 tekemän Code of Conduct –sopimuksen mukaan tuomioistuimen yhdelle internetoperaattorille antama estomääräys laitetaan kaikkien muidenkin internetoperaattoreiden toimesta täytäntöön viikon kuluessa.

Alkuperämaaperiaate ja sen soveltamisalat

Alkuperämaaperiaatteen käyttäminen immateriaalioikeuksien ja tekijänoikeuksien kohdalla heikentäisi oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksia määrätä ja sopia vapaasti teostensa käytöstä ja saada siitä riittävä korvaus.

Eduskunnan sivistysvaliokunta on todennut (SiVL 5/2011 vp), että alkuperämaaperiaatetta ei tule säätää pääperiaatteeksi audiovisuaalisten sisältöjen lisensoinnissa, sillä se voi johtaa lisensoinnin siirtymiseen suojatasoltaan ja oikeuksien toimeenpanon kannalta heikompään maihin.

Erityisen haitallista tämä olisi kansallisesti suomalaisille oikeudenhaltijoille, oikeuksia hallinnoiville suomalaisille yrityksille sekä suomalaisille oikeuksien käyttäjille.

Sen käyttöönotto johtaisi todennäköisesti periaatteen leviämiseen vastavuoroisuusperiaatteiden kautta toimivien kansainvälisten tekijänoikeus- ja kauppasopimusten kautta myös EU:n sisämarkkinoiden ulkopuolelle. Oikeuksien hankintaan liittyvät tietyt transaktiokustannukset saattaisivat nousta huomattavasti. Tiettyjen oikeuksien hankintamahdollisuudet saattavat siirtyä kokonaan pois Suomesta ja myös kokonaan EU:n sisämarkkinoilta. Tämä olisi haitallista suomalaisille, immateriaalioikeuksia hyödyntäville pk-yrityksille digitaalisilla sisämarkkinoilla.

Rahoitusta ja maksuliikennettä koskeva sääntely

Myös muilla välittäjillä kuin internetoperaattoreilla, kuten esimerkiksi hakukoneilla, maksuvälityshenkilöillä ja mainosvälittäjillä, on rooli laittomassa tarjonnassa.

Hakukoneet ohjaavat sisältöä etsivät valitettavan usein ensisijaisesti laittomiin palveluihin. Käyttäjilleen ilmaisten laittomien palvelujen ansaintalogiikka perustuu palvelussa näkyvään mainontaan, josta saattaa kertyä huomattaviakin summia.

Laittomat palvelut, jotka myyvät sisältöä käyttäjilleen – aina laillisia palveluja huomattavasti edullisemmin, mikä lisää niiden houkuttelevuutta – käyttävät tunnettuja maksuvälitysjärjestelmiä, kuten luottokortti-yhtiöitä, PayPalia tms. Näiden logot palvelussa erehdyttävät lisäksi käyttäjiä luulemaan palvelua lailliseksi. On tutkittava, olisiko syytä asettaa korostettu huolellisuusvelvollisuus mainos- ja maksuvälittäjille, jotta ne eivät toimillaan edistäisi laitonta toimintaa.

Teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaajien tulovirtoihin puuttuminen on tehokas keino lopettaa oikeudenloukkaus (ns. Follow the Money –approach). Samoin ansaintamahdollisuuksien vaikeuttaminen vähentää laittomien palvelujen määrää. Sopimukseen perustuva yhteistyö antaa mahdollisuuden reagoida nopeasti oikeudenloukkauksiin ja muuttuvaan toimintaympäristöön. Sekä EU-tasolla että kansallisesti on edistettävä tällaisten käytänteiden syntymistä – ministeriö voi esimerkiksi toimia koollekutsujana – ja varmistettava, että esimerkiksi tietosuojaja ei muodostu käytännössä esteeksi tällaiselle yhteistyölle.

Sopimukseen perustuvasta yhteistyöstä oikeudenhaltijoiden ja välittäjien välillä toimii hyvänä esimerkkinä Tanskassa 8.5.2015 julkistettu ”Code of Conduct II”¹

¹ kum.dk/nyheder-og-presse/pressemeddelelser/nyheder/bred-opbakning-til-faelles-kamp-for-et-lovligt-og-trygt-internet-paa-ophavsretsomraadet/1/1/

Tietosuojaa koskeva sääntely

Yksilöiden ja yksittäisten toimijoiden tietosuojaja sekä yksityisyyden suoja eivät saa muodostua esteeksi tekijänoikeuksien asianmukaiselle täytäntöönpanolle. Ainoastaan sellainen sisämarkkina on toimiva, jossa väärinkäytöksistä joutuu vastuuseen, edellyttäen edesvastuuseen asettaminen näissä tilanteissa sitten tietosuojan avaamista tai ei.

EU:n tulee tarkentaa ja selventää sähkökauppadirektiivin vastuuvapauslausekkeita. palveluntarjoajilla tulee olla selkeä huolellisuusvelvoite oman toimintansa puitteissa. Tällä hetkellä oikeudenhaltijat ovat usein tilanteessa, jossa oikeudenhaltijan tekemän niin sanotun alasottoilmoituksen perusteella poistetut laittomat aineistot palaavat palveluun viimeistään seuraavana päivänä.

On edelleen syytä tarkastella hakukoneiden, maksuvälitysyhtiöiden ja mainostajien asemaa osana tervettä digitaalisia sisämarkkinoita. On varmistettava, että laittomien palveluiden toimintaa ei rahoiteta eikä ylläpidetä sillä, että hakukoneet ohjaavat kuluttajat käyttämään laittomia palveluita, joiden ansaintalogiikka perustuu palveluissa näkyvään mainontaan ja/tai aineistojen suoraan myyntiin kuluttajille maksuvälitysjärjestelmiä hyödyntäen (esim. luottokorttiyhtiöt sekä Paypal-maksuvälityspalvelu).

EU:n on todettava, että esimerkiksi YouTuben ja sen kaltaisten palveluiden osalta niiden liiketoiminnassa on selkeästi kyse tietoyhteiskuntadirektiivin (2001/29/EY) mukaisesta luovien aineistojen yleisölle välittämisestä ja saattamisesta yleisön saataville. Sähköisen kaupankäynnin direktiiviä (2000/31/EY) ja sen niin sanottuja vastuuvapauslausekkeita ei alun perinkään ollut tarkoitettu mahdollistamaan tekijänoikeudella suojattujen aineistojen kaupallistaa hyödyntämistä ilman asianmukaisia lisensointisopimuksia.

Yhteisön sisämarkkinat eivät tältä osin kohtele toimijoita yhdenvertaisesti eivätkä kilpailuneutraalisti – kun verrataan keskenään esimerkiksi ruotsalaista Spotifyta ja yhdysvaltalaisista YouTubea. Nykyinen oikeudenhaltijoiden neuvotteluasema ei turvaa eikä mahdollista digitaalisen alan tervettä kasvua yhteisön alueen taloudelle.

Muu mielestänne relevantti sääntely: Tietoyhteiskuntakaari

Teletunnistetietojen saatavuus

Internetissä tapahtuneiden tekijänoikeudenloukkauksien selvittäminen alkaa aina ip-osoitteen selvittämisellä. Oikeudenhaltijoilla on TekijäL 60a §:n perusteella oikeus saada yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman oikeudenhaltijan suostumusta.

Tämä oikeussuojakeino on jo joidenkin internetoperaattoreiden osalta pelkästään teoreettinen, koska nämä säilyttävät tiedot oman ilmoituksensa mukaan ainoastaan kuukauden ajan. Tämä aika ei riitä näytön tallentamiseen, näyttöpaketin ja hakemuksen valmistamiseen ja käsittelyyn saamiseen usein hyvin ruuhkaksiin tuomioistuimiin. Internetoperaattoreille on säädettävä velvollisuus säilyttää teletunnistetietoja muita kuin viranomaisia varten vähintään kolmen kuukauden ajan.

21 luku: Verkkotunnukset

Yleiseksi trendiksi piratismissa on tullut se, että tunnetut piraattipalvelut jatkavat toimintaansa siitä huolimatta, että ne on jo kerran todettu tuomioistuimessa laittomaksi. Palvelut muuttavat usein maajuuresta toiseen. Tunnetun piraattipalvelun pesiytyminen esimerkiksi .fi –osoitteeseen ei antaisi hyvää kuvaa Suomesta. Näin ollen on varmistettava, että Viestintävirastolla on tarvittaessa mahdollisuus puuttua asiaan pikaisesti ja poistaa verkkotunnusmerkintä tällaisissa tilanteissa.

Vanhan verkkotunnuslain 11 § 1 momentin 1-kohdan mukaan poliisilla tai syyttäväviranomaisella oli mahdollisuus pyytää tunnuksen sulkemista sen vuoksi, että on todennäköisiä syitä epäillä tunnusta käytettävän rikoksen tekemiseen. Tämä mahdollisuus olisi äärimmäisen tärkeää säilyttää myös jatkossa. Nykyisen tietoyhteiskuntakaaren 169 § antaa Viestintävirastolle mahdollisuuden poistaa verkkotunnus vasta jos tuomioistuin on lainvoimaisella päätöksellään kieltänyt tunnuksen käyttämisen. On selvää, että tässä ajassa useampikin laiton, kansainvälisesti tunnettu piraattipalvelu ehtii majoittua Suomen maajuureen.

22 luku: Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen

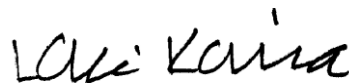
Internet-palveluntarjoajien osalta tietoyhteiskuntakaaren vastuuvapauslausekkeita tulee selventää ja tarkentaa. Nykyinen alasottomenettely (notice and take down) ei ole riittävän tehokas, koska poistetut aineistot palaavat nopeasti takaisin palveluun. Toiminnon tulisi olla luonteeltaan pysyvämpi (notice and stay down).

Internet-palveluntarjoajilta on vaadittava suurempaa vastuuta ja huolellisuutta verkkojen ja järjestelmien hallinnassa, varmistamisvelvollisuus mukaan lukien. Laittomia palveluja ylläpidetään webhotelleissa, joista tila on vuokrattu lähes olemattomilla tai keksityillä yhteystiedoilla. Laittomien internetpalvelujen ylläpitäjät laiminlyövät lähes poikkeuksetta yleisen tiedonantovelvollisuutensa eli velvollisuutensa ilmoittaa nimensä ja yhteystietonsa. Tällaiseen laiminlyöntiin on voitava puuttua seuraamusuhalla.

Helsingissä 4.6.2015

Anne Salomaa
Puheenjohtaja

Lauri Kaira
Projektinjohtaja

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY on laaja-alaisin kotimaisia taiteilijoita, tekijöitä ja sisällöntuotantoalaa edustava yhteenliittymä. Siinä on mukana 16 järjestöä: AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Forum Artis – valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto SEK ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto SEL ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen peliohjelmisto ja multimediatallennusyhdistys FIGMA ry, Musiikki-tuottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Säveltäjät ja sanoittajat Elvis ry, Suomen Säveltäjät ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry ja Visuaalisen alan taiteilijoiden Tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.